

Ποιήματα του Ν. Εγγονόπουλου

Λογοτεχνικά, ταξιδιωτικά, βιογραφικά και ιστορικά
— πεζά και ποιητικά — κείμενα για τη Θεσσαλονίκη και την ενδοχώρα της
από τις βιβλιοθήκες των **Γ. Κατσέα, Α. Χατζητόλιου και Ι. Μπισχινιώτη**

ΜΠΟΛΙΒΑΡ

ένα ελληνικό ποίημα

[...] Μπολιβάρ! Όνομα από μέταλλο και ξύλο [...] εκαθόσουν ολόγυμνος σε πέτρα χαμηλή, στ' ακροθαλάσσι

Κι έρχονταν και σ' έβαφαν [...]

Μ' ασβέστη, μισόνε άσπρο, μισό γαλάζιο, για να φαντάζεις σα ρημοκκλήσι σε περιγιάλι της Αττικής,

Σαν εκκλησιά στις γειτονίες των Ταταούλων, ωσάν ανάχτορο σε πόλη της Μακεδονίας ερημική [...]

Σαν μιλάς [...]

Σειούνται τα χώματα παντού και τρίζουν τα εικονίσματα στην Καστοριά [...]

Μπολιβάρ, **είσαι ωραίος σαν Έλληνας** [...]

Η ΒΥΚΑΝΗ

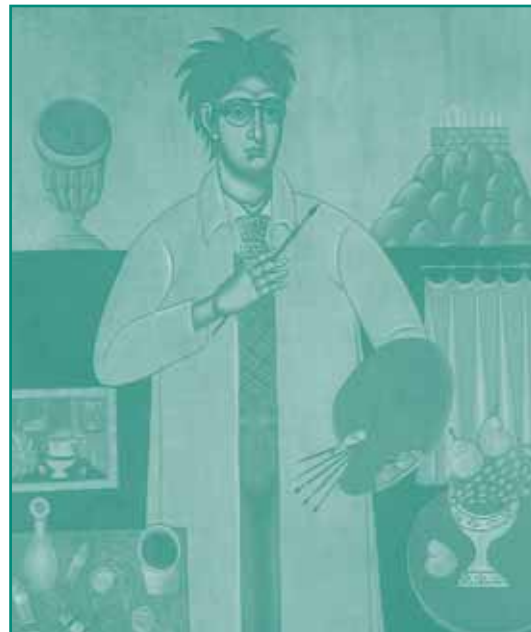
*Une vieille faisait cuire des aubergines,
Sur l' herbe, sous un toit...*

ΚΟΜΗΣΣΑ ΝΤΕ ΝΟΑΪΓ, *Constantinople*

ως την Κωνσταντινούπολη φυσάει αλύπητα/
ο αφορεσμένος ο Καράγιαλης/
(πού' ρχεται από τον Βοριά)/
και στη Θεσσαλονίκη λυσομανάει πεισματάρικα/
ο τρομερός Βαρδάρης/
εκεί κατά πολύ μεγάλο ποσοστό τα σπίτια τους/

τα χτίζουν ξύλινα/
έτσι που να μπορούν τον χειμώνα κάπως να ζεσταίνονται/
και να μη ξεπαγιάζουν/

αλλοίμον' όμως το κατακαλόκαιρο οι μελιτζάνες
σα φανούν/

* Το διακεκριμένο μέλος της «ελληνικής υπερρεαλιστικής τριάδας» Νίκος Εγγονόπουλος (Αθήνα, 1907-1985), μαθητής του Παρθένη και του Κόντογλου, σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών. Τη δεκαετία του '30 συμμετέσχε σε αποστολές στη Δ. Μακεδονία που οργάνωνε ο Πικιώνης, προκειμένου να μελετήσει τη λαϊκή της αρχιτεκτονική. Οι γνώσεις που προέκυψαν από αυτές τις μελέτες αποτέλεσαν το υλικό της πρώτης του συμμετοχής σε έκθεση ζωγραφικής το 1938, έτος κατά το οποίο δημοσίευσε την πρώτη του ποιητική συλλογή «Μην ομιλείτε εις τον οδηγόν» και άρχισε να σχεδιάζει σκηνικά και κοστούμια για το θέατρο (συνεργάστηκε επανειλημμένα και με το Κ.Θ.Β.Ε.). Το 1967 εξελέγη τακτικός καθηγητής Ελευθέρου Σχεδίου στο Ε.Μ.Π. Με αφορμή τις επετειακές εκδηλώσεις για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, δημοσιεύουμε τρία ποιήματά του με αναφορές στον βορειοελλαδικό χώρο (Εκδόσεις Ίκαρος).

κι αρχίσουνε τα τηγανίσματα και οι φουβούδες/
 μια μόνη σπίθα αρκεί για να φουντώσει το μεγά-
 λο το κακό/
 μερόνυχτα να μαίνονται οι πυρκαϊές/
 και να σωριάζονται καπνίζοντα χαλάσματα/
 απέραντοι μαύροι ερειπιώνες/
 να καταντούνε/
 οι μεγαλουπόλεις/

λοιπόν οι κάτοικοι –πληθυσμοί αμιγώς ελληνικοί–/
 για να 'βρουν έτσι μια κάποια λύση/
 στη λες ουρανόπεμπτη –συχνά επανερχόμενη-
 θεϊκιά κατάρα/
 ξαναθυμούνται τους παληούς μύθους της Φυλής/
 προ πάντων –τους συμφέρει– τον μύθο τον πα-
 λινό του Φοίνικα/
 που από τις στάχτες του ανασταίνεται –ξαναγεν-
 νιέται–/
 ακέριος σαν και πριν/

Σ υ ν έ π ε ι α : εις την Κωνσταντινούπολιν γεννήθηκε/
 ο πατέρας μου/
 σε μιν ωραία πλατεία της Σαλονίκης στήθηκε/
 του ήρωα Παύλου Μελά εύμορφο άγαλμα/
 και ξέρω κάποιον –να τον ξέρω άραγες;–/
 όπου στις Πόλεως τα μέρη κάποτες γνώρισε/

–ανάμεσα σε πολλά πράματα θάματα και περι-
 πέτειες–/
 μια δάφνη (δέντρο)/
 ωραία και με τις δόξες της και με τις πίκρες της/
 στη μνήμη του να ξαναφέρει τη δαφνοπούλα πά-
 λε/
 πηγαίνει –σα βραδυάζη– να πιή ένα κατοστα-
 ράκι στο μπακάλικο/
 του Καχριμάνη στου Ψυρρή/
 (εκεί όπου παλαιότερα εσύχναζ' ο Παπαδιαμά-
 ντης)/

κάποτε –μα χαμηλόφωνα– τραγουδάει το με-
 ράκι του/
 και διακριτικά στο όργανό του/
 τον συνοδεύει/
 ο Μικρασιάτης με το μπουζούκι/
 (πάλι του Παπαδιαμάντη).

.....
 [...] ο καλλιτέχνης κάνει μονωδιές μέσα στη νύ-
 χτα [...]
 (Από μια συνομιλία του Εγγονόπουλου με τους Α.
 Φωστιέρη και Θ. Νιάρχο)
 .....

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΤΗΣ ΕΣΘΗΡ ΜΠΕΣΣΑΛΕΛ

–Και η Εστέρ;

– Τώρα έρχεται... η δύστυχη...

ALBERTO SAVINIO Ο Λορέντζος Μαβίλης

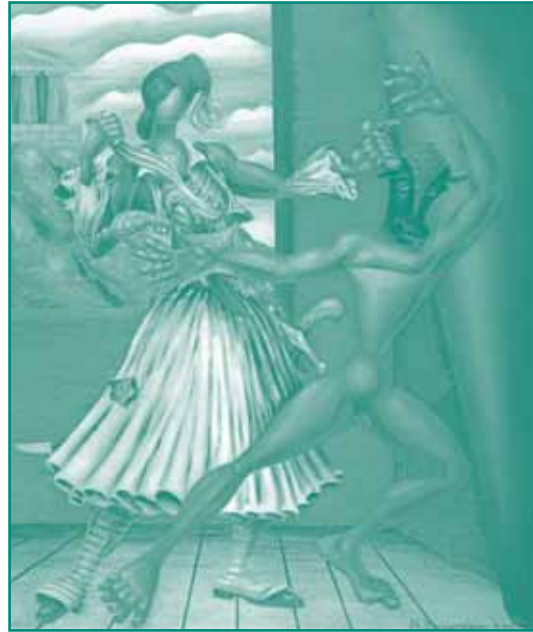
σαν Ξαναεπιστρέψω
στη Θεσσαλονίκη
από την κόλαση
δεν θε ν' αφήσω τους αγαπητούς μου
τους Οβραίους πάλι να με ζουρλάνουνε
με τα
«είδες Σολομωνικό – τάδε σύνταγμα –
είδες Μωυσή – στον τάδε λόχο
τάδε διμοιρία – ή
ίσως να εσουνάντησες τον Αβραμικό πουθενά;...»
και άλλα...

θα τους αρπάξω από τα μούτρα
τους αγαθούς τους πονεμένους ανθρώπους
και με φωνές και με σκουξίματα
θα επιμείνω να μου πουν
αν συναντήσαν πουθενά
την Εστερίκα
τη Ρίκα
το αστέρι το λαμπρό
στα πρώτα ερωτικά μου χρόνια τα νεανικά
τα μικράτα μου!

Ω! το κελεπούρι του μεγάλου παρισινού βιβλιο-
πωλείου!

η χαριτωμένη γαλλιδούλα!
(με βαθιές ρίζες – όμως –
εις γην Χαναάν)
ώ! η υπέροχη μαγνόλια!
η κατάλευκη γαρδένια
τ' άσπρο μου γιασεμί
με τα μαύρα βελούδινα
σπανιόλικά της
μάτια

ώ! ο ποιητικός απόηχος
των γιοφυριών πάνω στο Σηκουάνα
η φουντωτή ανθισμένη καστανιά
των μακρυών λεωφόρων
η μαγευτική γλυσίνα
των ανακτορικών πάρκων
η άκρως δονούμενη
θεσπέσια άρπα του Δαυΐδ!

μα πώς την έχασα
την άφατη την ευτυχία
απ' τα χέρια μου!
Οι δίνες της ζωής υπήρξαν η αιτία...

παντού και πάντα την αναπολώ
πάντα τη σκέφτομαι
κι ο νους μου τώρα και πάντα είναι
κοντά της

μήπως να μετανάστεψε – ως ποθούσε –
στο
«Ερέτζ Ισραέλ»;
μήπως μου την έκαμαν
λουλουδάκι
οι απαίσιοι Νατσήδες;
ή μήπως τώρα να' ναι κάπου να μαραίνεται
και να μη
με θυμάται;

[...] **δεν είναι ο θάνατος που με στενοχωρεί. Είναι που πεθαίνοντας θα πάψω να έχω την ελληνική ιθαγένεια, να είμαι έλληνας υπήκοος. Και, βέβαια, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία πως οι άγγελοι στον παράδεισο μιλούν ελληνικά [...]**

(Από την ίδια συνομιλία)